

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništevna administracija in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna števil. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Kaj neki to pomeni?

Kakor strela z jasnega neba zadela nas je 23. t. m. novica, da je kranjski deželni zbor razpuščen in da se imajo nemudoma vršiti nove volitve. Ker se to navadno zgodi med zasedanjem, če namreč zbor s svojimi sklepi ali predlogi vladi preseda, vse radovedno popraša, kaj ima razpust deželnega zbora našega neki pomeniti?

Nekteri pravijo, in tudi vradna „Presse“ to nekoliko potrjuje, da je to nekaka kazen za deželni zbor kranjski, ker je oporekal imenovanju dr. Mrhala za uda deželnega šolskega sveta ter deželnemu odboru naročil ministerstvo tožiti pri upravni sodnji. Toda naš deželni zbor je zoper to enkrat že oporekal, pa zarad tega ni bil razpuščen, in če bi ga bili hoteli letos zato kaznovati, zgodilo bi se bilo to precej takrat, ne pa še le nekoliko tednov pozneje, ko na deželni zbor že nihče več misli ni. Tudi bi se ne bile nemudoma zaukazale nove volitve, ker je deželni zbor svoj posel za letos že dovršil, proračun za l. 1878 potrdil in bi bila na jesen že sama po sebi potekla šestletna volilna doba, ter se razpisale nove volitve. Zakaj tedaj niso počakali dotlej, ampak so zbor nenadoma razrešili in zaukazali nove volitve? Ker omenjeni vzroki ne veljajo, morali so imeti poseben namen, katerega pa ni težko najti, zlasti če se ozremo na pojasnilo vradne „Presse“.

Naši liberalci si že od nekdaj prizadevajo, da bi si v deželnem zboru pridobili večino in na ta način tudi deželni odbor dobili v svoje roke. Toda vse njihovo prizadevanje bilo je dosedaj zastoj. Ko so pa pred dvema leti zmagali pri volitvah za kupčijsko

zbornico, začel jim je greben tako rasti, da je Vesteneck v zadnjem zboru narodni večini brez pomislika rekel, da so urenjene že štete. Ker namreč kupčijska zbornica dva poslanca voli v deželni zbor, jeli so se za trdno nadejati, da dobé večino v deželnem zboru, če zmagajo v eni ali pa celo v dveh kmečkih občinah. Toda vedivši, da večina naših kmečkih občin trdno kakor skala stoji za vero, dom, cesarja, obrnili so vso svojo pozornost le na tiste občine, v katerih so narodni kandidatje imeli največ opover in nasprotovanja, nemčurški privrženci pa največ glasov, namreč v kočevskem in trebanskem volilnem okraju, katerih prvi voli dva, drugi pa celo tri poslance. Ali če bi se volitve vršile še le pozno na jesen ali celo po zimi, ko večine Kočevarjev doma ni, bi okraji slovenski, ki s kočevskim skupaj volijo, zmagali brez posebnih težav. Pa tudi v trebanskem in drugih okrajih, kjer je nasprotna stranka že zdavnej volitvam za deželni zbor pot pripravljala, bi bilo vse njeno prizadevanje zastoj, če bi narodnjaki imeli priliko pripraviti se za volitve. Da bi se tedaj vsem volilcem (tedaj tudi Kočevarjem), katerih na jesen jako mnogo doma ni, dala prilika vdeležiti se volitev, pravi „Presse“, razpustil se je deželni zbor, in da bi prehiteli narodno stranko, ki za volitve ni še prav nič pripravljena, pristavlja „Vaterland“ od 24. t. m., se imajo nove volitve nemudoma vršiti.

Ker so naši nasprotniki na volitve brez dvoma že pripravljeni, so nas pač prehiteli, premagali pa še ne. Zmaga naša bo vsled tega sicer res nekoliko težja, ne pa nemogoča, kakor pričakuje liberalna stranka. Se ve, da bode našim možem treba enake pozornosti in enake neumorne delavnosti, kakoršno razodevajo naši

nasprotniki. Oni bodo gotovo vedno na straži čakali in k volitvam hiteli, naj jim povelje za to dojde o poludne ali o polnoči. Enako bdeči morajo biti tudi naši ljudje, zlasti kar se tiče prvotnih volitev pri kmečkih srenjah. Nihče naj se ne izgovarja, „bodo že brez mene opravili.“ Res bodo brez njega opravili, pa kako! Da se tedaj pri splošnih volitvah ne bomo kesali, da je zmagal nemčurški kandidat, pazite, možje, da se vsi volilci zapišejo v volilni imenik, in se volitve res tudi vdeležijo, če bi morda tudi še le po noči zvedeli, da se imajo že drugi dan vršiti volitve. Naši nasprotniki so pretekani, pokažimo jim, da tudi mi nismo brezskrbni in zaspani. V zgled naj nam bojo naši bratje Čehi, ki so imeli v zadnjih letih že čez tridesetkrat volitve, pa so se jih vdeleževali vedno v čedalje večem številu ter protivnej stranki pokazali, da jih z volitvami ne bodo v kozji rog vgnali. V zgled naj nam bojo vrli Tiročci, ki so tudi pri zadnjih volitvah sijajno pred celem svetom pričali, da se liberalna stranka na Tirolskem nikdar nima nadejati zmage. V spodbudo naj nam bodo hudi nasledki, ki bi za nas nastopili, če pri sedanjih volitvah propademo. Nemško-liberalna stranka, ktere drzovitost že sedaj komaj prenašamo, postala bi še predrznejša in bi z enim mahljem podrla vse, kar smo s trudapolnim delovanjem dosegli v tolikih letih.

Deželni odbor in z njim vse srenjske, šolske in druge važne zadeve bi najmanj za 6 let nasprotnikom prišle v roke in veliko težje bi bilo jih jim potem zopet iztrgati iz rok, kakor jih pa sedaj pred njimi obvarovati.

Naši nasprotniki se zlasti zanašajo na našo neslogo. Njih organ, „Laib. Tagblatt“, je v zadnjem času z nekako radostjo pobiral

O pričetki slovanske vede na Ruskem.

(Posneto iz govora prof. A. A. Majkov-ega pri otvorjenji moskovske razstave 20. maja 1867.)

Začetkom sedanjega veka so Rusi še prav slabo poznali jezike in običaje družih Slovanov in svojo sorodnost z njimi. Sicer je že vlada ruska od Petra Velicega sim neprehoma sočutno podpirala Srbe, kazaje jim svoje edinoverstvo in edinorodstvo. Tudi so posamezni možje kakor Doluga, Hodjakovski, Kalajdovič, Keppen, Vostokov, Šiškov, Puškin, Gribojedov i dr. storili precej za Slovanstvo, ali ne toliko, da bi bila slovanska veda predmet samostojnemu uku. Misel o Slovanih se je sem ter tje zibala, in treba jej je bilo dati trdnih tal, treba korenin. Ali ni bilo sejalcov!

Kačenovski je bil prvi, kteremu ni bilo po všeči, da so bila vseučilišča omejena le na rusko nauko. Ko še slavistika ni bila predmet posebnemu predavanju, se je Kačenovski sam za-se soznanil s preiskovanji slovanskih učnjakov. 1816. l. je pisal v „Vestnik-u Evropi“:

„Pri nas so sedaj še malo mislili o tem, da je naš ruski jezik v tako bližnjem sorodstvu z mnogo družimi, ki se rabijo v naši domovini in zunaj nje, in kako veliko korist bi si pridobila naša domača beseda, ko bi se mi zanimali za sostavo in obrazovanje raznih slovanskih narečij in zavzajemne odnošaje med njimi.“ V časniku „Trudi“ je 1817. l. spisal članek o stanju slovnice slovanskih narečij, v kterem je omenil med drugim tudi o veliki važnosti Čehov v rimskem cesarstvu za Karla IV. Naslednje leto je nadaljeval Kačenovski za časnik „Vestnik Evropi“ obdelovati: domovinske starine, zgodovino ruskega in njemu sorodnih jezikov, dejanja in običaje narodov slovanskih. Neprehoma je ponavljal, da so Slovani soplemeniki ruski in da je znanje njih zgodovine, slovesnosti ali književnosti, jezikov in običajev za Ruse ne samo koristno ampak tudi neogibno potrebno. Ko je poslednji dan l. 1835 izšel popolni vseučiliški zakon, se je podelila Kačenovskemu stolica zgodovine in slovesnosti slovanske.

Ko se je pa jela nagibati učena delavnost

Kačenovskega, se je obrnil Homjakov v svojih navdušenih pesnih k bratom Slovanom. Njih novo oživljeni duh, borboljubje in kar je drugega bodrečega ali budnega se je čulo v njegovih poeziji. V pričetku tretjega desetletja je pa napisal izvrstni pesniški proizvod „Slovanski orli“.

Ne motimo se, če imenujemo Kačenovskega in Homjakovega prva sejalca slovanske ideje med Rusi. Ona dva si sicer nista bila podobna, ker sta hodila po različnih potih; ali ta različnost je bila zato koristna, ker je padlo seme po njih sejano na razne strani. In pripoznavati moramo, da je to seme padlo na rodovitna tla.

Posebno je pa važno tretje desetletje našega veka, ker tačas se je vložil temelj slovanski vedi. Imeli so že namreč Rusi precej vednosti o Srbih. Venelin in Aprilov sta prinesla prva poročila o Bulgarih; Kovalevski in Popov sta jih nadrobno soznanila z zgodovino, pesnimi, pravnostjo in okraji Črnogore in znali so že tudi razločevati zapadne Slované po njih plemenih. Prestavljena je bila slovnica Dobrov-

in priobčeval vse dogodke, ki so se mu zdeli pripravi ljudem pokazati, da v narodnem taboru vlada nesloga. Kdor naše liste marljivo prebira, dobro vé, da tiste nesloge, ki se je pred nekimi leti skušala vrniti med narodnjake, sedaj več ni med nami, in da smo v bistvenih rečeh zopet edini. Pa tudi naši nasprotniki naj to zvedo ter vidijo, da narodni volilci še nikdar tako edini in složni niso šli v volilni boj, kakor ravno sedaj, in da javnemu in splošnemu blagru naroda z veseljem vsakdo žrtvuje lastne in posebne koristi. Vidijo naj, da se Slovenci zavedamo svojih pravic in svojih moči, da nas nobene še tako sladke obljube ne morejo preslepiti, nobeno žuganje ne ostrašiti, ampak da nas vse navdaja le ena misel, ena želja: „Ne vdajmo se!“

Z bojišča.

Naj glavnejša skrb armade ruske je sedaj obrnjena na to, da bi srečno prišla čez Donavo. 22. t. m. došlo je 400 tesarjev, ki bodo v Galacu, Izmajli, in Reniu izdelovali male ladjice. Za brambo vojne ruske pripeljali so v Jurjevo, kjer je zbranih 45.000 pešcev, 12 krdel konjnikov in 115 topov, še 36 največjih topov. Tudi v druge kraje ob Donavi, ktere varujejo rumunski vojaki, dohajajo čete ruske Rumuncem na pomoč. Iz Oltenice so se pa Rumunci čisto umaknili Rusom, ki so namesto njih zasedli mesto. Tudi proti Turn Severinu se neki pomiče velik oddelek vojne ruske, ki bo tam skušal priti čez Donavo. 22. t. m. šla je ena cela armada čez Aluto v Krajevo, kjer bode glavni stan rumunskega kneza Karola. Ravno tisti dan se je pričelo zopet streljanje na turška mesta.

Silni armadi ruski bode Abdul Kerim komaj 60.000 mož nasproti postavil. Da ž njimi ne bode veliko opravil, čutijo Turki sami in so iz Tulče arhiv že spravili v Carigrad. Tudi so morale vse družine pobegniti iz mesta, ker je poveljniku zaukazano Tulčo zapaliti, če Rusi pridejo čez Donavo. Enaka osoda je neki odločena vsem bulgarskim mestom in vasem, katerih prebivalci se morajo umakniti za Balkansko gorovje.

21. t. m. bilo je med Silistro in Katarasom posebno hudo streljanje. Ruske baterije so prisilile turški monitor, ki je prišel iz Nikopola, da se je vrnil. Turki so pa 22. t. m. streljali na avstrijsko ladijo „Klotildo“,

skova in začele so se tudi predstavljati „Slovanske starožitnosti ali drevnosti“ Šafaříkove. Učeni razgovor Bodjanskega „o narodni slovanski poeziji“ je razbistril občne pojme, ki so se vzbujevali pri imenovanju te ali one slovanske narodnosti.

Naj važneje za slovansko vedo je pa bilo vstanovljenje slovanskih stolic, ker ta vstanovitve je voz, ki veže eno iz osnovanih niti ruskega obče evropskega življenja z vsemi glavnimi nitmi notranjega življenja. Ruski narod je odgovoril, ko je spoznal svoje sobrate z nepopisljivo edinodušnostjo in ljubeznjivo gorečnostjo na priziv slovanskega znanja.

Odkrito in smelo je zagovarjala in gojila Ruska pred očmi drugih držav novo svetovno idejo — idejo slovansko, ker je dobro vedela in ve, da stoji za njo 70 milijoni narod ruski, kateri je pripravljen skazovati Slovanom svojo ljubezen z vsemi močmi svojega bitja, ktero je že sprejelo v na-se polnost slovanskega duha. (Konec sledi.)

ki se je iz Oreave peljala gori po Donavi, in so jo zažgali.

Car se k vojni odpelje 2. junija. Spremljali ga bodo Hamburger, Jonimi in knez Wrede, vojaški pooblaščenec nemški. Črnogorski knez je svoj glavni stan vstanovil v Orji-Luki med Spužem in Nikšići, ktere bode bombardiral. V dužko sotesko odšlo je 6 topov, Rogame, Danilovgrad in Ostrog pa se vtrjujejo. Turki stojé pri Veljem Brdu in jo mislijo neki vdariti proti Kučem. Iz Nikšićev so bili pred nekimi dnevi planili na polje ter so Črnogorcem odgnali nekaj živine in umorili tri može, kapitana Mašana Mizunoviča pa ranili. Ker se trdnjavi jako huda godi, prosil je zastopnik hercegovinski v parlamentu turškem vlado, da kakor hitro mogoče zapove, Nikšiče preskrbeti s hrano.

Tudi v Aziji so se bili Rusi in Turki te dni sprijeli. Muktar paša poroča, da so bili Rusi tepeni in en oddelek kozakov vničen pri Subumkali, ktero so hoteli Turkom vzeti, pa med Karsom in Ardahanom, in da se je moralo levo krilo pri Bajazidu nazaj umakniti do Ipeka, tik meje ruske. Res so Turki 20. t. m. skušali Rusom zopet vzeti Bajazid, ko je pa neki oddelek tovaršem svojim hitel na pomoč, so se umaknili nazaj v Van, levo krilo rusko pa se je pomaknilo od Ipeka skoraj do Karaklissa, ki leži na zahodu od Bajazida proti Erzerumu. Pri Ardahanu našli so še okoli 300 trupel, med kterimi je bilo tudi truplo nekega turškega štabnega načelnika.

Grška je Turčiji neki tudi vojsko napovedala.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani, 26. maja.

Z Dunaja se „Politiki“ telegrafuje, da se govori o shodu cesarja avstrijskega s carom ruskim na meji rumunski.

V ogerskem zboru se kaže čedalje več opover zoper novo pogodbo, zlasti glede colnih in bankinih zadev. Opozicijski udje v colnem odseku so sklenili nasvetovati, da naj se dotični predlog odloži. Če se ta nasvet ne sprejme, bodo vsi vladi nasprotni poslanci glasovali zoper colno postavbo in če bo vkljub temu sprejeta, nasvetovali bodo, da se sklene le za pet let. O zadevah bankinih pa je dotični odsek v protokol sprejel, da vlada dotični predlog smatra kot tako reč, o kateri bi se z avstrijsko narodno banko več ne obravnavalo, če ga zbornica sprejme, marveč bi se ji naročilo, da naj na podlagi te postavbe osnuje avstrijsko-ogersko banko, če bi pa tega ne hotla, izročil bi se ta posel kaki drugi družbi. Po berlinskih poročilih si Andrassy prizadeva ministerska predsednika Auersperga in Tiszo pregovoriti, da bi državna zbornica za nedoločeni čas prenehala zborovati.

Iz Prage je kardinal Schwarzenberg binkoštni pondeljek odšel na pot v Rim, kamor dospé dans 26. in jutri 27. t. m. bode sprejetje pri sv. Očetu. Seboj nese tudi adresno avstrijskih škofov, kateri so unidan zbrani bili na Dunaju, in ktera bode priobčena brž po dovršeni izročitvi.

Vnanje države.

Papež so te dni sprejeli mnogo romarjev francoskih, ktere jim je predstavil škof Mermillod, in deputacijo iz Lucce, ktero je pripeljal markez Manzoni. Tudi vojvoda parmski s soprogom svojo, grofinja Bardi, hči Don Miguelu portugiskega, in kneginja Taxis so se poklonili sv. Očetu. 23. t. m. pa so sprejeli belgijske romarje ter jim v odgovor na njihvo

adresno rekli, da se sme Belgija vsem katoliškim narodom v izgled staviti. Brezštevilne avdijske, ktere sv. Oče dan za dnem dajejo, so naj jasnejši dokaz, da se za starost svojo nenavadno dobro počutijo. — Govorica, da bodo francoskega poročnika, markeza de Noailles poklicali iz Rima, se ne potrdi.

Ruski dvor se je v sredo preselil v Carskoe selo. Novikov, poročnik ruski na Dunaju, dobil je za 3 tedne odpusta, da vrvna zapuščino svojega nedavno umrlega očeta. Šuvalov pa se že v prvi polovici junija meseca zopet vrne v London.

Srbiji Rusija neki svetuje, da naj se vojske ne vdeleži in da naj ostane nevtralna, vendar pa se pristavlja, da je k temu ne bode silila.

Italijanski minister je v zbornici rekel, da se prijateljske razmere med Francijo in Italijo niso premenile. Sicer pa se kaže, da se bode tudi na Laškem ministerstvo spremenilo in da se bode kralj zopet oklenil zmernejše stranke.

Turški parlament stopil je na noge in hoče tožiti bivšega velikega vezirja Mahmud-paša. Tudi vojaškega poveljnika, ki je zgubil Ardahan, hočejo postaviti pred vojno sodnijo. Vradno se zanikuje novica, da bi bila vlada obsojena in zaprte hudodelniške utaknile med vojake. Ministri so se za čas vojske odpovedali svoji plači. —

Hrvatskemu „Obzoru“ se iz Dvora telegrafuje: Ker se je razvila zastava prerokova, prihrumelo je sim iz Bosne veliko ljudi pravoslavni in katoliški. Vse hoste na meji so polne nesrečnikov, in če že skoraj ne dojde pomoč, bo ves ljud od hude lakote pomrl.

Francoski levičniki in radikalci ropotajo zoper Mac Mahona in nove ministre ter so do svojih privržencev izdali neki oklic, kterega je podpisal tudi bivši prezident Thiers s svojimi tovariši. Nekdaj nasprotnik Gambettov postal je sedaj njegov prijatelj; pa tako se godi vedno povsod: polovičarji, ki hočejo služiti radikalcem in konservativcem, se morajo naposled radikalcem vdati na milost ali nemilost. Prefektov bilo je doslej premeščenih 21, odstavljenih 41, prostovoljno odpovedalo se jih je 5. Narodne skupščine ministerstvo, če ne bo treba, ne bo razpustilo, ker se bodo kmalo vršile nove volitve, pri kterih upa stranka konservativna zmagati. Gambettovci pa se za trdno nadejajo, da bodo pri novih volitvah zmagali oni, in hočejo vlado neki prisiliti, da bi razpustila narodno skupščino. Vnanjim vladam je Decazes naznačil, da premembe vladine zadevajo le notranje zadeve francoske, ne pa vnanjih. Zastopniki vnanjih vlad bili so s tem pojasnilom zadovoljni. Govori se pa že, da Decazes misli odstopiti.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 20. maja. (Sturm predlog v državnem zboru.) Poslanec Sturm stavil je bil v državnem zboru predlog, naj se voli odsek, kateri bo delegaciji na navo presodil, ter potem stavil zboru nasvete, kako naj se ta naprava spremeni, ker se čedalje bolj kaže, da je pri ljudstvu nepriljubljena, da je nepraktična, ter obema parlamentoma jemlje najvažnejše pravice. Po daljši debati izrekel je ministerski predsednik, da tega predloga nikakor podpirati ne more; pri glasovanju se je na začudenje naših pokazala velika needinost med nemškimi liberalci, kterih je samo 66 glasovalo za predlog, drugi pa so glasovali z vlado, s Poljaki in pravno stranko proti predlogu, ki je bil s 130 glasovi zavržen.

Da nemški liberalci niso prijatelji delegacij, to je stara reč; največ jih to jezi, ker so tam v manjšini, zlasti pri skupnih sejah. Zato so bili že enkrat nasvetovali, naj se delegati volijo neposredno iz državnega zbora (dosedaj se volijo iz poslancev posameznih dežel, tako da poslanci ene dežele volijo med seboj iz svoje srede potrebne delegate.) Ker se ustavovercem dozda še ni posrečilo, delegacijam vzeti zadnjega federalističnega ostanka, zato niso nič kaj prijazni tej napravi, tudi jih jezi, da državni zbor, kjer so oni v večini, nema nič pravice, vplivati na zunajno politiko; če Nemci pravijo v delegacijah, da za vojsko ne dajo toliko, rečejo Madjari „mi pa damo“, Madjarskih delegatov je pa polovica, toraj je dosti, da se Madjarom pridruži par Poljakov, in Nemec (t. j. Cislajtanec) mora molčati in plačati 70% za reči, katere je dovolil Madjar s svojo večino.

Očividno je, da ste delegaciji za Madjare veliko ugodnejši kakor za Cislajtance. Ogrji plačajo le 30 odstotkov vseh stroškov, vendar pa imajo polovico poslancev v delegacijah, in ker cislajtanska delegacija ni edina, zato imajo Madjari delegaciji in z njima državno mošnjo v svojih rokah. Da to ne more vedno tako ostati, to je jasno. Nemci, nekdanji prijatelji Madjarom, začeli so vendar spregledavati in spoznavati, da so bili leta 1867 pri pogodbi z Madjari opeharjeni. Da pa Sturmov predlog kljub temu ni obveljal, temu so krivi različni vzroki. Najprvo sedaj ni čas za to; sedaj ko se rešuje važno iztočno vprašanje, sedaj ko mora država vse svoje moči zbrati in svoje oči proti iztoku obrnjene imeti, sedaj ni čas, in ni primerno, napravljati notranje homatije in zmešajave, kakoršne bi nastale vsled odpravljenja delegacij in vsled prepira med Nemci in Madjari itd. Največ menda iz tega vzroka so mnogi nemški poslanci glasovali proti predlogu. Nekateri drugi iz središča pa vedno z ministerstvom glasujejo. Da je pravna stranka proti predlogu glasovala, tega ni storila iz navdušenosti za dualizem, marveč ker tudi ona državi v tem trenutku novih sitnosti neče na glavo nakopavati; potem je to storila zaradi celote avstrijske monarhije, ker ne more gledati, da bi po odpravljenih delegacijah nastopila osebna zveza (personalunion) med Avstrijo in Ogersko, ker bi bila potem država popolnoma razcepljena na dva kosa. Pa Sturmov predlog ni za večno pokopan, to čutijo vsi avstrijski politiki; vsak sprevidi, da tako, kakor je sedaj, ne more več ostati. Dualizem in vsa Beustova pogodba od leta 1867 postala je nemogoča v Avstriji, odkar se je pri Nemcih strah pred Madjari polegel, ker vidijo, da se jih tudi Slovani nič ne bojé. Nemci so nezadovoljni z njimi, Madjari pa bi najraje imeli lastno veliko-madjarsko kraljestvo. Takó postal je dualizem nemogoč v Avstriji, tudi če bi bili Slovani popolnoma zadovoljni z njim, kar pa nismo. Vse čuti, da izhodno vprašanje je tudi za Avstrijo osodopolno. Sedaj skušati prevrat naše notranje politike in spreminjati njene ustavne naprave, kakor hoče Sturmov predlog, bi ne bilo prilično, bi bilo nekoliko prezgodno. Ne mi, ne avstrijski državniki nemajo osode naše države in naše ustave v rokah, ampak ona se bo narejala na bojiščih v Bulgariji in Bosni. Orijentalno vprašanje, kakor se sedaj rešuje, ima odločiti, ali ostane Slovan še dalje povsod tlačena in zaničevana raja, ali ne. Zmaga li Rusija, zmaga li Slovan, potem se tudi Avstrija mora sprijazniti s slovanskimi narodi, in potem pade madjarska hegemonija in dualizem in delega-

cije in mnogo družega ob enem, in država se mora ustrojiti po čisto novih načelih, tako da bo Slovanom mogoče, zadovoljnim v njej prebivati.

Hitrim korakom se približuje propad madjarske nadvlade; dosegli so vrhunec moči in slave s tem, da vladajo, komaj 5 milijonov duš močni, celo Avstrijo. Vedeli so vse tako dobro zavozljati, da jim je prevaga na Ogerskem gotova, in s celo Ogersko potem tlačijo Cislajtanijo, ker jim je dana v delegacijah izvrstna pomoč, da njihova želja in volja obvelja v notranji in vnanji politiki.

Za strašilo drugim deželam napravili so si honvedno armado, ki je sicer podobna naši deželni brambi, pa je čisto v madjarskih rokah, in madjarskih idej polna, tako da se smejo nanjo popolnoma zanašati.

S to armado grozijo celemu svetu, in si upajo ž njo premagati vse kralje in dežele svetá in še nekaj otokov posebej. [Samo pred Rusi imajo strah, ki so jim leta 1849 vzeli pogum; in odtod je tisto fanatično sovraštvo Madjarov zoper Ruse in Slovane sploh. To sovraštvo bi se silno rado pokazalo pri rešenju orientalnega prašanja, in gotovo tudi ne bo ostalo brez vpliva na uravnavo notranjih razmer med narodi avstrijskimi, toda upamo, da ne v duhu in smisli madjarski.

Iz Lorete, na Italijanskem, 21. maja. „Bog vama daj lepo vreme in čvrsto zdravje in vaju obvaruj posebne nesreče, in če do zadnjega solda vse potrošita, ne bo vama žal za mamon, gledati in občudovati znamenitosti rimske“. To mi je pisal pred odhodom v Rim prijatelj, ki je lansko leto obiskal to mesto, ter me tako srčnega naredil, da mi je bilo mogoče skrb lahko premagati in to posebno še iz tega vzroka, ker se ima obhajati praznik vsega katoličanstva, petdesetletnica škofovanja Pija IX. in sem srčno želel biti v Rimu pri tej priložnosti, akoravno sem prepričan, da tudi v domači dežili bi bil vžival veselja dovolj, ter videl obilno vdeleževanje vernikov pri tej nenavadni slovesnosti in cerkvenih odpustkih, kakor tudi mnogobrojno število kresov pred 3. junijem, o katerih sem pred svojim odhodom slišal, da jih nameravajo Slovenci napraviti, ako bo vreme le vgodno. Tako bomo enega srca Slovenci doma in Slovenci v Rimu na grobu sv. apostelnov Petra in Pavla v čast Božjo in v slavo sv. Očeta to svečanost obhajali.

Svečanost papeževa je v resnici svečanost celega sveta. Meni se dozdeva, da glede Pija IX. pač še veliko bolj velja kakor nekdanji od Salomona, katerega so hodili gledat iz vseh krajev, ker ga ni železniškega vlaka, na katerem bi ne bilo romarjev, ki ali že odhajajo, ali še bolj pa k svečanosti sami prihajajo. Povsod vidiš ljudi iz vseh krajev, duhovnikov, plemenitnikov in priprostih ljudi. Kar duhovne zadeva, so francoski v talarjih, in ker skupej popotujejo, jim to ne dela nobenih sitnosti, ampak nasprotno povsod imponirajo, razun da framazoni škripajo z zobmi. Drugi so pa ali v navadni duhovski, ali v civilni, ali pa tudi nekoliko v duhovski in nekoliko v civilni obleki, kar je po mojih mislih in kakor sem vidil, naj manj pripravno. Ako jih je več skupaj, gredo povsod lahko kot duhovni in se nimajo veliko za druge popotnike brigati. Nekoliko težavniši je duhovnemu popotovati samemu, in v tem slučaju kaže, če že hoče duhovna po zunanjem zakriti, preobleči se popolno civilno, nikakor pa ne, da bi odložil le kolar ter vzel nekoliko krajšo suknjo, ker ga gotovo vsakdo precej spozna; toraj je pač

bolje, da duhovna povsod pokaže ter ne razodeva, da se hoče skrivati. Ker že obleke omenjam, se spominjam nekega izreka nekdanjega profesorja Kersnika, katerega sem večkrat čul: „Nun, Sie sagen, Sie gehen nach Wien; dort lebt man mit Schein, man lebt aber auch nur zum Schein“. Tako sva si bila z tovaršem kupila obleko za popotvanje „zum Schein“ to je nedrago, pa v resnici le za „Schein“; ker komaj sva bila prišla v železniški voz, že sta bila žepa razparana, tovarš pa je zapazil, da so se hlače stegnile in so bile za dlan predolge. Dobro je, kar človek zna; odrezati jih nisva hotla in kmalo je bilo zopet vse v redu. To omenivši tudi ne smem pozabiti, da imava seboj tudi homeopatične kuglice. V Benetkah je bilo v gostilni, v kateri sva bila ostala, vse bolno, in glej — kuglice so vse ozdravile in tovaršu mojemu celo v Benedkah slavo pojo, pa tudi dobiček neso, ker obdarovan je bil z buteglio izvrstne črnine, ki nam je dobro služila na daljnem popotovanju. Danes sva bila posebno srečna. Peljalo se je po železnici danes, binkoštni ponedeljek, mnogo mnogo duhovnov v Loreto in močno sva skrbela, bo li nama mogoče maševati? Ali ko stopiva v zakristijo, bila sva prva in ko ravno neki drug romarsk mašnik pride iz Marijinega svetišča, sem se koj napravil in ravno ob 10. uri pristopil k altarju. Kar človek občuti v hišici, v kateri je živila presveta družina in v kateri je Beseda meso postala, v kateri se hranijo še skledice, ki jih je boje presveta družina rabila in v ktere zdaj romarji pokladajo reči, ki jih dajo blagoslavljati itd., tega popisati mi ni mogoče in se da le občutiti. Posebno ginljivo se mi je danes tudi zdelo, ko sem vidil vso kapelo polno francoskih romarjev, duhovnov, svetnih gospodov in mnogo gospej. Peli so navdušeno vsi, ter prosili blagoslova lavretanske Matere Božje za Francijo. Rad, iz srca rad bi bil glasno tudi jaz zapel slovensko, da bi nas bilo le več Slovencev skupaj nazočih.

Mudil sem se dozda v Benedkah, Padovi, Bologniji in Loreti. Nimam namena popisovati velečastnih krasnih in prelepih cerkva in drugih naravnih lepot po Laškem. Omeniti pa hočem vendar, kar sem binkoštno nedeljo v Bologniji zapazil, da prebivalci namreč niso ravno v najtesnejši zvezi s dragocenimi cerkvami. Kakor Bolognija spričuje, mora rudečkarstvo imeti tam veliko gnjezdo in baje tudi v družih mestih, ker le tako je mogoče umeti državni zbor laški, kjer framazoni vladajo. Binkoštno nedeljo so bile štacune v Bologniji skoraj vse odprte, in rokodelce vidila sva sem ter tje pri odprtih durih delati, kakor ob delavnikih. Ceste, ulice in trgi bili so polni ljudi, da se je vse trlo, ko si pa stopil v kako cerkev je bilo vse prazno. V stolnici sem naštel pri veliki maši ondotnega nadškofa okoli 200 ljudi, kateri so se po prostorni cerkvi popolnoma zgubili in ravno tako malo ljudi sva našla po družih cerkvah. Res malo je število Jezusovih, upam pa, da so vsaj ti zvesti in pripravljeni dati za vero kri in življenje. Upam tudi, da je po družih krajih bolje, vsaj pri kmetiškem ljudstvu. Pridig menda tudi ni bilo nobenih razun v eni cerkvi, kjer so obhajali tridnevno pobožnost v čast karmelske Matere Božje in sicer že popolnoma v mraku. Tukej sem našel sicer precej ljudi, pa gotovo v nobeni primeri z mestom, v katerem prebiva veliko čez 100.000 prebivalcev. Petje je neka zmes, nekoliko koral, kakor introitus, offertorium, communi itd. kakor tudi pri večernicah, ktere ljudstvo sploh po cerkvi poje in se z

duhovnom vrsti, pa tudi tistega „cigu migu“ teatralnega se sliši, tako da v veliki cerkvi sv. Petronia pri velikem opraviu „gloria“ ni nič dalje trajala kakor pol ure! To se gotovo ne vjema s koraluim petjem, ktereга smo pri ravno tistem opraviu slišali. Responsoria odgovarjajo pa duhovni sami v koru, ali pa služabniki pri sv. maši, in le drugo se poje na koru.

Naj omenim še to, da imajo tudi na Laškem navado pritrkavati, kakor sem slišal v Bologniji in danes v Loreti. Pitrkovali so v Bologniji v delopust za binkoštni ponedeljek gotovo $\frac{3}{4}$ ure, isto tako tudi po družih cerkvah, ali reči moram, da Lahi pritrkovati ne znajo. Parkrat vdari ob zvon, pa zopet preneha in tako dalje.

Domače novice.

V Ljubljani 26. maja.

(Vabilo na naročbo znanstvenega časopisa *Matice slovenske* in prošnja za dotično gradivo.) Odbor Matice slovenske namerava v smislu poslednjega občnega zbora 2. dne t. m. izdajati znanstveni časopis, kateremu naj je ime: „Časopis Matice slovenske“.

Ta časopis bode obsegal vse, kar v znanstvo spada, s posebnim ozirom na slovenski svet: zemljepisje, zgodopisje, prirodopisje, starinstvo, razprave o kulturni zgodovini Slovencev, državoslovne, socijalne in gospodarsvene razmere; nabiro ostankov narodnega pesništva, razprave o novih iznajdbah, umetnijah in vedah, naznanila in presojevanja novih slovstvenih stvari, poročila o delovanji Matičnem itd. Članki, segajoči v politiko, so po pravilih Matičnih izključeni iz časnika.

„Časopis Matice slovenske“ ima izhajati vsak četrt leta en zvezek po 3 do 4 pôle; zvezek bode stal 50 kr.

Oglaševanje na naročbo, s katero se ob enem pošlje 50 kr. naročnine za prvi zvezek, sprejema tajništvo Matice slovenske v Ljubljani do 20. junija t. l. Ta oglas velja tudi za poročstvo celotnega večidel plačila.

Prvi list pride na svitlo, kakor hitro se a) oglasi toliko naročnikov, da so stroški izdanja pokriti, in b) da odbor prejme časopisu primernih rokopisov toliko, da more prvi snopič na svitlo priti.

Zato odbor, ki prevzame vredništvo prvega zvezka, ob enem vljudo vabi slovenske pisatelje, naj mu pošljejo brž ko mogoče za prvi list gori navedenemu programu primernih, se vé da ne preobširnih sestavkov, vsaj tudi pri časnikih velja prislovica: „variatio delectat“.

Odbor hoče tako vstreči željam nekaterih Matičnih gospodov udov. Z ozirom na obilo število časnikov slovenskih, ki deloma več ali manj obdelujejo novemu našemu časniku enako polje, nalagajo mu pa Matična pravila dolžnost, da previdno postopa o novem početji in zato izdanje prvega snopiča smatra za poskušnjo ali se bode oglasilo toliko naročnikov, da ne bi Matica prevelicnih stroškov imela, in ali se bode novemu časniku našlo tudi zadosti čislanih pisateljskih moči.

Za odbor Matice slovenske v Ljubljani
20. maja meseca 1877.

Dr. Jan. Bleiweis,
prvosednik.

(Občni zbor „dramatičnega društva.“) Konec. S tem pa (g. Alešovec) noče reči, da bi se podajale vedno igre, kakor n. pr. „Dimež“, „Lumpaci Vagabund“ itd.; a tudi igre novega francoskega izvirnika, kakoršnih smo nekaj videli, naj ne zahajajo na naš oder. Odboru

samemu naj bo skrb, pridobiti za naš narod primernih tujih ali izvirnih iger. Potem se bo dramatična Vila naša lepo razcvitala in gledišče bo narodu ne le za kratek čas in duševno zabavo, ampak tudi to, kar ima biti, namreč podučno. — Govornik graja še dalje leno igranje in marsikaj družih napak na odru in za odrom ter položivši novemu odboru na srce to, kar je rekel, sklene z nemškim izrekom: „Die Kunst ist immer nur durch die Künstler gefallen.“ Če pade slovensko gledišče, pade pade močan steber narodne reči.

Gospod Jeločnik se strinja z razlogi Alešovčevimi posebno glede društvenih knjig. Tudi njemu se zde manjše igre bolj potrebne od dolgih, ker so le kratke čitalnicam za rabo.

Gospod Hribar meni, da društva namen ni, s knjigami vstrezati čitalnicam, ampak množiti slovensko literaturo. Gledé kritike o igranju pa se strinja popolnoma z gosp. Alešovcem, vendar je tega mnenja, da se naj predstavljajo bolj fine, tedaj ne ljudske, ne domače igre; s takimi bomo privabili najprej inteligencijo, gosp. Alešovec je menda bolj v imenu galerije govoril. Z Županovo Micko, menda vendar ne bomo zopet začeli. V nemško gledišče zahaja naša inteligenca in kapital zato, ker se tam bolje igra.

Gospod Alešovec energično protestira zoper to, da bi nemško gledišče v Ljubljani bilo bolje od slovenskega. Izvemši par iger so vse druge, posebno šaljive, bolj po „lerchenfeldskem“ kopitu in brez soli. On nikakor ni nasprotnik tako zvanim „salonskim“ igram, če so zdravega jedra. Ali skušnje nas uče, da je pri takih glediščih skoro vselej prazno, dokaz, da „narod“ ni samo na galeriji, ampak tudi v parterji, povsod. Kedar bo društvo imelo kakih 200.000 gold. denarja potrositi, naj eksperimentira s takimi igrami. Če prav bo gledišče dve, tri leta vselej prazno, četrto leto bo že kdo prišel poslušat in predno bo 200.000 gld. zapravljenih, bo morda naše občinstvo zopet se privadilo gledišča. Dokler pa mora gledišče živeti ob občinstvu, o dohodkih prestav, se mora ravnati po željah, po okusu občinstva, ne pa narobe. Ko so se igrale domače igre, je bilo gledišče polno, poslušalci dobre volje, pri „poslovenjenih“ je občinstvo zdehati jelo; ko so pa prišle na oder tako imenovane „fine“ francoske, se občinstvo niti zabavalo, niti dolgočasilo, ampak — bilo ga ni več. Tako daleč ste tedaj, da ste ljudstvo spravili iz gledišča. Težko bo, spraviti ga zopet nazaj.

Tajnik gosp. Krsnik glede društvenih knjig ni mnenja Alešovčega, pač pa se strinja z njim o tem, kar je rekel o igranju.

Predsednik gosp. Murnik pripoznava, da je gledišče v kljub marljivosti odborovi šlo letos rakovo pot in pritrdi izreku: „Die Kunst ist immer durch die Künstler gefallen“.

Potem poroča blagajnik gospod Žagar o računu in proračunu društva. Pri tem prosi gosp. Jeločnik pojasnila o nekterih potroških. Gosp. Alešovcu se zdi dohodek predstav prepričel; odbor bi bil moral skrbeti po primernih igrah, da bi bilo gledišče bolj polno. Ravno tako graja, da so večkrat bili igralci najeti, ki so slabo igrali in dobili plačo, stalno nastavljenih pa ni bilo na oder. Odbor naj tudi take nepristojnosti zabrani, da se varuje prevelikih stroškov.

Blagajnik gosp. Žagar se odpove, gospodoma Jeločniku in Juvančiču se izreče zahvala za njuno brezplačno igranje. Pred volitvijo odbora izreče gosp. Murnik željo, da ne bi bil več voljen za predsednika. Voljen je na to

gosp. dr. Karol Bleiweis, ki se pa odpove, ker bi pri obilnem poslu svojem ne mogel spolnovati svojih dolžnosti. Na to je voljen vnovič gospod Murnik za predsednika, za blagajnika pa gosp. dr. Staré. Odborniki so: J. Krsnik, prof. Wiesthaler, dr. Štempihar, Iv. Hribar, D. Žagar, Hr. Drenik, V. Valenta, J. Habe, dr. Karl Bleiweis, Fr. Jeločnik.

H koncu še gosp. Alešovec izreče željo, naj bi odbor zbiral igre, ktere se dajo predstavljati, da ne bo se trosil denar za take igre, ki po prvi predstavi obleže za večne čase v knjižnici društveni, Predsednik obljubi, da se bo odbor na to oziral. — Po vsem tem je bil zbor sklenjen.

(Naši romarji) so 22. t. m. srečno dospeli v Benetke, tam ogledali cerkev sv. Marka in več drugih znamenitosti, po noči pa odričili dalje proti Rimu. Skupaj potuje jih enajst, vseh romarjev iz Kranjskega pa je dvajset.

(† G. Tomaž Pauker pl. Glanfeld), oče kanonika Paukerja in bivši okrajni glavar in vladni svetovalec na Kranjskem, je 23. t. m. v Lipnici (Leibnitz) na Štajerskem vsled starosti umrl. R. I. P.

(† Grofinja Evgenija Auersperg pl. Latinič), je 24. t. m. po hudem trpljenju umrla.

(Volitve za deželni zbor) se bodo neki vršile: za kmečke občine 7. julija, za mesta in trge 10., za veliko posestvo pa 13. julija.

Razne reči.

— Čast, komur čast. Pred nekoliko časom je „Vienac“ in po njem nekteri drugi časnik po nemški in hrvaški opisoval, koliki dobrotvornik je na pr. djakovski biskup Strossmayer ali jegarski nadbiskup Samassa, opazovaje, da neki hrvaški nadbiskup le sem ter tje kaj daruje v domače dobre namene pri ogromnih prihodkih svojih. Vsled tega pa priobčuje R-ski v Obzoru br. 113 pojasnovanje, koliko veči so unih dveh prihodki mimo zagrebskih, in po gotovih zapiskih brez vsega, kar je dalo se po malem in natiroma, razkazuje, da je nadbiskup Mihalović od l. 1870 do 1877 iz svojih prihodnin v dobre namene in največ za domače naprave daroval vkupno že 165.626 gld. a. v. (posebej na pr. za zagrebško vseučilišče 30.000 gld., za boljo plačo siromašnih duhovnih pastirjev svoje nadbiskupije 50.000, obljubivši dajati v to svrhu vsako leto 10.000 gld., za mirovinski ali pokojninski zaklad duhovstva 1.500 gld. in 1000 gld. vsako leto, za štipendije in podpore ubogih učencev in učenk 22.400 gld., društvu sv. Jeronima 2.100 gld., društvu sv. Cirila in Metoda 500 gld., za književnost, umetnost in ljudske šole 5.300 gld. itd.), da se po vsem tem tudi nadbiskup Mihalović zvati sme dobrotvor in po pravici sklepa pisatelj ono poročilo z besedami: Čast, komur čast!

Telegrafične d narne cene 25. maja.

Papirna renta 58.40 — Srebrna renta 64.30 — Zlata renta 70.40. — 1860letno državno posojilo 108 — Bankine akeije 769 — Kreditne akeije 134.70 — London 128.90 — Srebro 112.90. — Ces. kr. cekini 6.12 — 20-frankov 10.33.

 Prememba stanovanja.

Pisarna glavnega zastopa (5)

banke „Slavijske“

je sedaj na Dunajski cesti št. 7 (v Frelihovej hiši) v 1. nadstropji.